

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

**REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
LA DISCIPLINELE ȘCOLARE
EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE/EDUCAȚIE CIVICĂ
ÎN ANUL DE STUDII 2021-2022**

Chișinău, 2021

**Repere metodologice referitor la desfășurarea
procesului educațional la disciplinele școlare
Educație pentru societate și Educație civică
anul de studii 2021-2022**

Preliminarii

Formarea competențelor pentru cultura democratică (CCD) este scopul de bază al disciplinelor de studii *Educație pentru societate* și *Educație civică*. Procesul de dobândire a competențelor este unul dinamic și se desfășoară de-a lungul vieții. Situațiile de viață se schimbă și oamenii pot să-și dezvolte competențele existente și să dobândească altele noi ca răspuns la schimbările din mediul în care trăiesc. Achiziția CCD nu presupune un progres linear către o competență din ce în ce mai mare. Competența într-o anumită situație se poate transfera și la altele, dar acest lucru nu este obligatoriu.

Pentru a urmări finalitatea educațională, este necesară o combinație corespunzătoare de contexte și metodologii democratice în instituția de învățământ. În astfel de practici sunt utile trei tipuri de învățare:

- I. Elevilor/elevelor li se oferă oportunități de a rezolva sarcini, fiind încurajați să persevereze, fiindu-le recunoscut și cel mai mic succes. Această dimensiune afectivă și bazată pe experiența procesului de învățare înseamnă „învățare prin” democrație.
- II. Capacitatea de a-și utiliza posibilitățile într-un anumit context sau într-o anumită situație înseamnă „învățare pentru” democrație.
- III. Achiziția de cunoștințe și dobândirea unei înțelegeri critice a acestora reprezintă „învățarea despre” democrație.

Aceasta înseamnă că la ore accentul este pus pe crearea de condiții relevante pentru elevi/eleve ca să-și dezvolte potențialul deplin, în moduri și într-un ritm potrivit pentru ei/ele și influențat de ei/ele înșiși. Acest proces le dă posibilitatea elevilor/ elevelor să facă alegeri independente legate de propria viață, să-i recunoască pe ceilalți ca egali și să interacționeze cu ei/ele în moduri pline de semnificație. Elevii și elevele sunt considerați/te responsabili/le în mod activ pentru propria învățare și nu sunt simpli receptori ai cunoștințelor sau obiectul transmiterii unor valori. Instituțiile de învățământ și cadrele didactice îi plasează pe cei/cele care învață în centrul propriilor procese de învățare și îi/le sprijină să-și dezvolte o gândire și o judecată independentă.

Context

Feedbackul primit de la elevi/eleve și de la cadrele didactice, în timpul atelierelor anuale de reflecție și de la atestarea cadrelor didactice (etapa republicană), a scos în evidență că formarea CCD are loc, preponderent, prin abordarea didactică „despre” democrație (cunoștințe) și mai puțin „pentru” democrație (abilități) și practic deloc „prin” democrație (valori). Prin aceasta se explică, în mare parte, și dificultățile menționate de către elevi/eleve în procesul de dezvoltare și dobândire a competențelor. Cadrele didactice consideră că cel mai serios blocaj în procesul educațional la disciplină este discrepanța mare între ceea ce promovează CCD și ceea ce simt, aud și observă elevii/ elevele în familie, la alte ore, în mediul școlar și, în general, în societate. Unii profesori nu se simt încrezători atunci când la lecție se discută subiectele sensibile și contradictorii, având tendința de a spune elevilor/ elevelor ce este corect și ce este greșit. De asemenea, profesorii întâlnesc dificultăți în proiectarea și facilitarea reflecțiilor autentice, în baza experiențelor de învățare, ceea ce face ca elevii/ elevele să nu trăiască/simtă pe deplin valorizarea

demnității umane și a drepturilor omului, diversității culturale, democrației, dreptății, echității, egalității și a statului de drept. (opiniile elevilor/ elevelor și ale cadrelor didactice sunt reflectate în Anexa nr. 1).

În concluzie, reiterăm, conștientizarea de către cadrele didactice a propriilor valori, atitudini, abilități, comportamente și practici, constituie o premisă fundamentală pentru asigurarea unui proces de învățare sigur și incluziv. Astfel, elevii/elevetele vin cu deschidere și vulnerabilitate într-un asemenea proces și împărtășesc: diverse experiențe personale și/ sau de grup, conștientizări și, drept consecință, asumarea de responsabilități pentru dezvoltarea propriilor competențe.

I. Aspecte manageriale de implementare a curricula

În conformitate cu ordinul MECC nr. 200/2021 referitor la implementarea în învățământul general a Curricula disciplinare școlare în anul de studii 2021-2022:

- procesul educațional la disciplina *Educație pentru societate* este proiectat pentru clasele V-VIII și X-XII, în baza curriculumului la disciplină (ordinul MECC nr. 1124/2018).
- procesul educațional la disciplina *Educație civică* este proiectat pentru clasa a IX-a, în baza curriculumului din anul 2010.

Responsabilul/a de organizarea procesului educațional la Educație pentru societate/Educație civică din **Organul local de specialitate în domeniul învățământului (OLSDÎ)**:

- monitorizează cadrul de implementare a curricula în instituțiile de învățământ din subordine;
- acordă asistență administrației instituției de învățământ cu referire la specificul procesului educațional la disciplină;
- oferă asistență metodică în funcție de subiectele de reflecție stabilite de profesori/ instituții, inclusiv la elaborarea și prezentarea produselor/proiectelor din practica educațională;
- asigură procesul de formare continuă a cadrelor didactice la disciplină, în special a celor care pentru prima oară predau disciplina;
- organizează etapa locală și raională/municipală a Forumului *Copiii apărători ai drepturilor omului*. Turnamentul republican în domeniul drepturilor omului, la propunerea elevilor/elevetele și a cadrelor didactice, este reconceptualizat în Forumul *Copiii apărători ai drepturilor omului* (regulamentul este în proces de elaborare).
- coordonează activitățile de formare profesională la disciplină (circulara MECC nr. 03/1-09/3591 din 28.07.2021).

Pentru reuniunile metodice raionale/municipale și comisiile metodice la disciplină, precum și în scopul facilitării de către cadrele didactice a unui proces de reflecție asupra competențelor profesionale, se recomandă un set întrebări în baza cărora poate fi determinată tematica acestor reuniuni (Anexa nr. 2).

În scopul implementării prevederilor curriculare, **conducerea instituției de învățământ**:

- acordă norma didactică la disciplină profesorului care are formare inițială/recalificare și participă la stagiile de formare continuă la disciplină;
- asigură tuturor elevilor/elevetele oportunități egale și echitabile pentru participare în procesele decizionale din instituție, respectând principiile și valorile democratice;

- exprimă deschidere și respect față de inițiativele elevilor/elevelor de a cerceta și discuta, la ore și în afara acestora, toate aspectele legate de activitatea instituției de învățământ, fără a-i judeca/ critica, pune presiune, învinovați, pedepsi, rușina;
- respectă abordarea didactică a profesorului, inclusiv decizia, ca urmare a discuției cu elevii/ elevele, cu referire la tipul și formele de utilizare a resurselor didactice la disciplină, în special repartizarea/utilizarea manualului;
- încurajează cadrele didactice să aplice proiectele didactice, recomandate în Ghidul profesorului la EPS, integral sau adaptate, fără obligativitatea transcrierii acestora;
- respectă formatul și specificul sarcinilor pentru extindere oferite elevilor/elevelor, inclusiv înregistrarea acestora în catalogul școlar, dacă au fost proiectate;
- asigură condițiile și resursele necesare pentru realizarea unui demers didactic echilibrat „pentru”, „prin” și „despre” democrație, inclusiv desfășurarea orelor în spațiile extraclasă;
- oferă suport în desfășurarea etapei locale a Forumului *Copiii apărători ai drepturilor omului*, inclusiv participarea grupului de elevi/eleve la toate etapele evenimentului;
- încurajează reflecțiile autentice asupra procesului de elaborare și prezentare a produsului/proiectului din practica educațională;
- susține informarea elevilor/elevelor și a reprezentanților legali ai/ale acestora despre modalitatea de evaluare și înregistrare a rezultatelor învățării în catalogul școlar;
- monitorizează respectarea documentelor de implementare a curricula și completarea sistematică a rezultatelor învățării în catalogul școlar.

II. Proiectarea, realizarea și evaluarea la disciplină

a. Proiectarea demersului didactic

- la disciplina *Educație pentru societate*, proiectarea de lungă durată sau pe unități de învățare: pentru clasele V-VII, X-XII se realizează pentru un semestru sau pentru întregul an de studii, recomandată în Ghidurile profesorului la disciplina *Educație pentru societate*:

clasa a V-a (în limba română) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_5_ro.pdf

clasa a V-a (în limba rusă) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_5_ru.pdf

clasa a VI-a (în limba română) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_6_ro.pdf

clasa a VI-a (în limba rusă) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_6_ru.pdf

clasa a VII-a (în limba română)-

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_vii_final.pdf

clasa a VII-a (în limba rusă)-

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_7_ru.pdf

clasa a X-a (în limba română) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_10_ro.pdf

clasa a X-a (în limba rusă) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_10_ru.pdf

clasa a XI-a (în limba română) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ro.pdf

clasa a XI-a (în limba rusă) -

https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ru.pdf

clasa a XII-a (în limba română)-

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_xii_final.pdf

clasa a XII-a (în limba rusă)-

https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_12_rus.pdf

- pentru clasa a VIII-a proiectarea demersului didactic se realizează progresiv, la începutul fiecărei unități de învățare. Astfel, în anul curent de studii, la clasa a VIII-a, se recomandă următoarea eșalonare a unităților de învățare:

Nr. d/o	Unități de învățare
1.	Diversitate în comunitate.
2.	Comunicarea interculturală.
3.	Învățarea bazată pe proiect: Valori interculturale în comunitate.
4.	Pluralism de opinii.

La proiectarea didactică a procesului educațional la disciplina *Educație pentru societate* (pe lecții, pe unități de învățare și planificarea didactică anuală), cadrul didactic respectă documentele de curricula și recomandările din Ghidul profesorului la EPS. Profesorul la clasă este în drept să decidă asupra consecutivității unităților de învățare și/sau elaborării propriului proiect didactic. Unitățile de conținut, dezvoltate în Ghidul profesorului, sunt doar niște contexte de învățare care permit elevilor/elevelor să manifeste CCD. Cadrul didactic poate utiliza orice altă unitate de conținut, în special situațiile autentice care au loc în clasă, pentru a reflecta asupra procesului de învățare.

La disciplina Educația civică, în clasa a IX-a, proiectarea procesului educațional se realizează la începutul anului de studii conform recomandărilor metodologice din anul de studii 2020-2021

(https://mecc.gov.md/sites/default/files/19.educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2020-2021_ro_final.pdf). Cadrele didactice pot utiliza abordarea didactică și unitățile de conținut din

Ghidul profesorului la EPS pentru formarea competențelor specifice la Educația civică în clasa a IX-a.

b. Realizarea demersului didactic

Cadrele didactice planifică și facilitează procesul de dezvoltare și formare a CCD astfel încât acesta să ofere elevilor/elevelor oportunități pentru învățare experiențială, evitând memorizarea termenilor, concursurile, competițiile, moralizarea, compararea și premierea produselor elevilor/elevelor.

Demersul didactic, la fiecare clasă, începe cu lecția introductivă. Scopul acestei ore este crearea unui spațiu sigur și incluziv prin care fiecare se simte binevenit. La această oră, se pune temelia unui proces bazat pe interacțiune, respect pentru nevoile, așteptările și intențiile fiecăruia/fiecăreia în baza unor reguli de grup. Profesorul stabilește împreună cu elevii/elevetele modalitatea de lucru, familiarizează elevii/elevetele cu specificul evaluării, inclusiv descriptorii de competență. Nu este necesar ca elevii/elevetele să învețe pe de rost competențele și descriptorii. La fiecare lecție, după

etapa de reflecție asupra experienței de învățare, profesorul revine la descriptorii pentru a crește conștientizarea comportamentelor manifestate și raportarea acestora la competențe.

Învățarea bazată pe proiect poate fi realizată în cadrul unei unități de învățare sau luată ca abordare extinsă pe perioada întregului an școlar. Cadrul didactic facilitează procesul care trece prin mai multe etape succesive: alegerea unui subiect de studiu sau a unei întrebări deschise și elaborarea planului de cercetare; colectarea informațiilor, organizarea informațiilor colectate și luarea de decizii; realizarea unui produs comun, care poate fi procesul de lucru; prezentarea procesului de elaborare a produsului (este posibil ca produsul să nu fie finalizat și acest lucru se acceptă); reflectarea asupra experienței de învățare. Profesorul nu forțează elevii/elevetele să realizeze acțiuni contra voinței lor, îi/le susține să lucreze după capacitățile lor în evoluție și în ritmul propriu.

Caseta cu informații din Ghidul profesorului la EPS este destinată strict pentru cadrele didactice cu scopul de a actualiza/reflecta asupra conceptelor care sunt parte a activităților recomandate. Cadrul didactic poate prelua dintr-o activitate de învățare doar o secvență pentru a o aplica cu elevii/elevetele și pentru a oferi de două ori mai mult timp/spațiu pentru reflecție. Nu este obligatoriu ca proiectul didactic descris în Ghidul profesorului să fie aplicat în totalitate la o lecție. Este importantă etapa de reflecție după fiecare sarcină realizată de către elevi/ elevete.

Indiferent de mediul sau forma de organizare a procesului educațional, cadrul didactic are responsabilitatea de a decide:

- asupra timpului și formei temei pentru acasă, care are ca obiectiv continuarea reflecțiilor în alte contexte de viață decât cel școlar (nu scrierea de referate, reproducerea de noțiuni/ texte sau elaborarea de produse într-un mod mecanic). Cadrul didactic face înscriri în catalog, la rubrica „Sarcini de învățare”, doar atunci când aceasta este planificată.
- modalitatea de utilizare a manualului școlar ca fiind una din resursele didactice și care nu este obligatorie, după consultarea elevilor/elevetelelor. Cadrul didactic, împreună cu administrația, decid unde se păstrează manualele (clasa de studii, biblioteca școlii etc.).
- asupra tehnologiilor și instrumentelor Google pentru Educație, din pachetul G Suite, care facilitează interacțiunea participanților în procesul de studiu, precum Google Classroom, Google Meet, Google Drive, Google Sites etc.

c. Evaluarea rezultatelor învățării

Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina *Educație civică* (clasa a IX-a) se realizează prin note. Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina *Educație pentru societate* se realizează prin descriptorii, în conformitate cu *Metodologia de evaluare prin descriptorii la Educația pentru societate (ediția 2021)*.

Atenție! Pe durata lunilor septembrie-octombrie rezultatele învățării și activitatea elevilor la EPS în clasa a V-a se vor consemna descriptorii de competență în catalogul școlar. Descriptorii exprimă comportamente observabile și nu note ceea ce nu contravine Regulamentului privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar, secțiunea a 4, punctul 45. (aprobat prin ordinul nr. 70/30.01.2020 al MECC).

d. Dezvoltarea profesională continuă

În scopul creșterii profesionale, cadrele didactice pot:

- să se familiarizeze cu oferta de cursuri, ateliere de formare continuă;
- să inițieze proiecte de cercetare a activității proprii;
- să valorifice resursele disponibile referitor la CCD;

- să se asocieze în cercuri/ grupuri de reflecție cu profesorii din alte instituții;
- să se observe reciproc și să ofere feedback constructiv unii altora.

Cadrele didactice care pentru prima oară predau disciplina EPS:

- identifică opțiuni de formare/îmbunătățire a competențelor pentru cultura democratică;
- analizează pachetul curricular la disciplină pentru înțelegerea critică a procesului formării CCD;
- autoevaluează propriile CCD și nevoile de formare;
- reflectează asupra experiențelor la clasă;
- împărtășește practicile profesionale cu alți colegi.

III. Parteneriate educaționale

Competențele pentru cultura democratică sunt formate atât în cadrul lecțiilor cât și în alte contexte de viață. La diferite etape ale dezvoltării, elevii/elevetele pot decide autonom cu cine să interacționeze și o fac în mai multe moduri cu diferiți reprezentanți ai comunității.

În acest sens, participarea benevolă a elevilor/elevetelelor în procesele organizațiilor neguvernamentale, centrelor de tineret, centrelor de sănătate prietenoase tinerilor, Consiliilor locale ale tinerilor, administrației publice locale, grupurilor de inițiativă etc. oferă o gamă largă de oportunități pentru explorarea interculturalității și a proceselor democratice.

Rolul cadrului didactic, în acest proces complex, este de facilita discuțiile cu elevii/elevetele despre misiunea și proiectele organizațiilor și instituțiilor la nivel local, național și internațional, fără a-i convinge sau impune să participe. La necesitate, cadrul didactic poate invita la ore persoane resursă pentru a crea contexte de învățare cu participarea tuturor factorilor interesați în dezbateră problemelor din comunitate.

Cadrele didactice încurajează inițiativa elevilor/elevetelelor de a stabili legături de cooperare cu alte școli, din țară și din străinătate, inclusiv prin dialogul online, pentru a discuta o varietate de perspective asupra problemelor sociale, culturale, economice, politice etc. și, eventual, pentru a acționa împreună pentru ameliorarea acestora.

Interacțiunea elevilor/elevetelelor cu persoane și instituții din afara școlii este un motiv de auto-reflecție asupra propriilor CCD. Oportunitățile de a interacționa cu ceilalți, de a se implica în discuții și de a lua parte la procesul decizional în toate situațiile, creează contexte în care elevii/elevetelele pot manifesta CCD, iar un evaluator le poate observa. Este important ca profesorul să asigure un proces coerent de învățare și evaluare, indiferent de contextul unde se pot manifesta CCD. În acest sens, cadrul didactic poate menține comunicarea cu specialiștii/reprezentanții organizațiilor unde sunt implicați elevii/elevetelele pentru a le oferi informații despre modalitatea de a observa comportamentele manifestate de ei/ele. De asemenea, cadrul didactic manifestă respect pentru alegerile elevilor/ elevetelelor și are încredere în feedbackul oferit de alți specialiști, precum și autorefecțiile elevilor/elevetelelor. Comportamentele observate de alți specialiști și cele conștientizate de către elevi/elevetele, cadrul didactic le poate consemna ca rezultate ale învățării la EPS.

De menționat faptul că, în proiectarea și facilitarea activităților ce țin de formarea CCD, partenerii școlii sunt parte a echipei responsabile de procesul didactic la disciplină și accesul acestora în

instituție este reglementat corespunzător. Dezvoltarea parteneriatului educațional cu centrele de tineret se realizează conform recomandărilor din anexa nr. 3.

IV. Asigurarea didactică la disciplină

În scopul realizării procesului educațional la *Educație pentru societate/ Educație civică* în anul de studii 2021-2022 vor fi utilizate surse didactice indicate în *Reperete metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplina școlară Educație pentru societate în anul de studii* 2020-2021

(https://mecc.gov.md/sites/default/files/_19.1.educatie_pentru_societate_repere_metodologice_20-2021_ru_final.pdf)

NB La decizia cadrului didactic, pot fi utilizate și alte resurse de învățare.

Grupul de autori:

Corina LUNGU, consultant principal, Direcția învățământ general,
Ministerul Educației și Cercetării, grad didactic superior

Iosif MOLDOVANU, coach și consultant în drepturile copilului,
Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

Olga ELPUJAN, profesor de Educație pentru societate,
Instituția Publică Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă”, mun. Bălți, grad didactic superior

Diana GALANTON, profesor de Educație pentru societate,
Instituția Publică Liceul Teoretic „Mihai Eminescu”, mun. Bălți, grad didactic superior

Natalia CEBOTAR, profesor de Istorie și Educație pentru societate,
Instituția Publică Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina, grad didactic superior

Galina GUMEN, șefa Centrului metodic,
Direcția Învățământ, Tineret și Sport Briceni

**Reflecțiile elevilor/elevelor și ale cadrelor didactice
cu referire la procesul educațional la Educație pentru societate anul de studii 2020- 2021**

Opiniile elevilor/elevelor:

- „A fost dificil când nu ne puteam înțelege cine să meargă să chestioneze. Unii voiau s-o facă, dar nu puteau, alții puteau s-o facă, dar nu voiau”;
- „Educația pentru societate ca disciplină nu a fost tratată ca o lecție, ci ca o discuție în afara lecției, fără temeri și liberi în exprimare”;
- „A fost dificil de ales problemele școlii, deoarece sunt multe. O dificultate a fost faptul de a prezenta demersurile directorilor, unii colegi se temeau să vorbească cu ei”;
- „Am manifestat emoții diferite, curiozitate, interes, chiar și frică în unele situații, dacă nu reușeam undeva”;
- „Evaluarea prin note nu este atât de eficientă, deoarece unii elevi se axau să obțină o notă mare de dragul notei, dar nu pe propria formare”;
- „Consider că evaluarea prin descriptori este una eficientă, deoarece poți singur să-ți analizezi reușitele și insuccesele tale, această modalitate de evaluare îți permite să te motivezi singur pe tine”;
- „Această disciplină mi-a ajutat să conștientizezi faptul că fiecare dintre noi își are rolul său și se poate implica după posibilități”;
- „La alte lecții mai mult ascuți, la aceasta mai mult vorbești și în același timp îți formezi opinia proprie”;
- „Această disciplină formează/dezvoltă abilități, atitudini, gândire critică ce cred că ne va ajuta poate în viitor către o integrare europeană mai ușoară. E o schimbare a mentalității”;
- „Dacă aș fi profesor, nu aș diferenția elevii în slabi sau buni. Aș propune proiecte unde fiecare să se ocupe de o parte. Dacă totuși nu le-ar plăcea, le-aș asculta propunerile și împreună am lua o decizie”;
- „Aș alege o metodă care i-ar împrieteni pe elevi. Trebuie să fie o egalitate, o putere egală între elevi”;
- „Aș propune un proiect/ o activitate care i-ar motiva pe toți, în care elevii și-ar descoperi potențialul, ar identifica cine are nevoie de ajutor”;
- „Aș vorbi mai puțin, pentru ca să-i atrag pe copii, deoarece ei se plictisesc foarte repede. Este nevoie de mai puține vorbe și mai multe fapte pentru ca lecția să fie mult mai interesantă”;
- „Eu nu aș aplica metoda: *eu adresez întrebări, iar elevii răspund*, așa nu este interesant. Eu aș organiza lecția sub formă de dialog, astfel copii să aibă posibilitatea de a adresa întrebări sau eu să le pot adresa întrebări. Împreună să discutăm și să identificăm răspunsuri”;
- „Cadrul didactic nu trebuie să-i favorizeze pe unii în defavoarea altora, punând etichete elevilor, de aceea și există situații că unii elevi sunt implicați foarte des în activități, iar alții stau deoparte”;
- „Organizarea activităților în grup și împărțirea corectă a responsabilităților ar facilita implicarea elevilor mai puțin activi, poate chiar și i-ar motiva pe aceștia să se implice în diverse activități”;

- „Profesorul trebuie să accepte opinia fiecăruia, acordând timp suficient de exprimare, astfel ca elevul exprimându-și punctul de vedere să simtă că ceea ce a exprimat este valoros”;
- „Aș preda teme cu ajutorul jocurilor și le-aș explica elevilor de ce lucrează în grup, deoarece atunci când lucrezi în grup poate ieși ceva frumos, ce poate depăși orice așteptare”;
- „Să nu fie impuși elevii să formeze forțat grupuri, aceasta demotivează”;
- „Fiecare copil lucrează în felul său. Pentru a nu fi această discriminare trebuie să ne cunoaștem mai bine. De aceea noi elevii trebuie să ne susținem reciproc, să comunicăm și să oferim timp de exprimare pentru fiecare”;
- „Directorul școlii să asculte ideile elevilor și să le ia în calcul pentru a face școala un loc mai bun, mai prietenos”.

Opinii ale cadrelor didactice:

- „Un an despre continua schimbare, prin provocări online dar cu multe experiențe bune, opțiuni de colaborare în scopul îmbunătățirii procesului educațional la clasă”;
- „A fost un an de formare a elevilor și a noastră, despre atitudini și valori care trebuie să le formăm elevilor. Multe activități le-am promovat cu plăcere, dar unele cu mai puțină, în deosebi ce ține de înregistrarea descriptorilor de competență în registrul clasei”;
- „Un an complex de activități, un an cu rezultate unde am învățat și de la elevi și împreună cu elevii”;
- „Mi-am format niște abilități legate de schimbarea metodei de predare prin utilizarea diferitor platforme educaționale”;
- „Am învățat să fiu mai rezilientă. Sunt mai încrezătoare în sine decât la început, atunci eram nedumerită, confuză, observ că și atitudinea elevilor s-a schimbat, elevii au mai multă încredere în mine și sper că procesul acesta va merge în progres”;
- „Lecțiile din acest an la EPS mi-au permis să descopăr elevii de clasa a VII-a diferiți de cei pe care îi aveam până acum”;
- „Anul acesta a fost un an despre competențele mele, am încercat să-mi revizuiesc competențele personale, să înțeleg ce trebuie să prezint elevilor”;
- „Prin abilitatea mea am transmis și o parte din cunoștințele mele elevilor, nu atât teoretice cât mai mult practice, identificând cu ei soluții în diverse situații imprevizibile”;
- „Pot afirma că elevii și-au dezvoltat anumite abilități de elaborare a chestionarelor, de formulare a întrebărilor etc. și sunt mulțumită”;
- „Ca profesor mi-am dezvoltat competență de rezolvare a situațiilor de conflict apărute între elevi. Timpul a fost mai strict cu mine și a trebuit să mă conformez.”
- „În linii generale, am răspuns la întrebările mele, dar oricum mai sunt careva rezerve, la care cred ca voi găsi soluția/răspunsul în viitor”;
- „Disciplina noastră presupune mai multă conexiune reală cu copiii și anume învățământul la distanță a permis ca să descopăr unii elevi altfel. Totodată, am avut posibilitatea să aud și părerea părinților, deoarece deseori la orele online erau prezenți și unii părinți”;
- „Am reușit să evaluez elevii conform metodologiei de evaluare. O dificultate este notarea descriptorilor din două cifre într-o singură pătrățică a catalogului”;

- „A fost dificil să implic toți elevii în acțiuni de voluntariat din cauza pandemiei, mai mult s-a lucrat la aspectul teoretic și mai puțin la aspectul practic, mai ales că suntem școală de circumscripție și nu am posibilitatea să implic elevii după ore”;
- „Mulți copii nu reușesc la matematică, la alte discipline școlare, însă la EPS au rezultate deosebite și sunt cetățeni activ”;
- „Este binevenită ideea de personalizare a proiectării didactice la clasă, deoarece cadrul didactic simte mai bine ce ar fi util pentru fiecare clasă în parte în dependență de specificul acesteia”;
- „Acest an școlar a fost un an diferit pentru noi pentru că trebuia să adaptăm procesul educațional de la mediul offline la online și invers”.

Anexa nr. 2

**Recomandări de întrebări
pentru a fi discutate la reuniunea metodică raională/municipală la EPS,
ședințele tematice ale consiliului profesoral,
comisia metodică la EPS din instituție**

Întrebări/ subiecte de reflecție pentru reuniunea metodică raională/municipală la EPS:

- Ce competențe pentru cultura democratică au dezvoltate/formate cadrele didactice? Ce competențe doresc să dezvolte și/sau să dobândească?
- Care sunt valorile cadrelor didactice și cum acestea influențează procesul educațional la EPS?
- Ce procese decizionale există în școală și cum acestea influențează procesul educațional la EPS?
- Ce contexte și metodologii utilizează cadrele didactice pentru a oferi oportunități de exprimare tuturor elevilor/elevelor?
- Cum sunt abordate la ore subiectele sensibile? Care este rolul cadrului didactic în asigurarea unui mediu educațional sigur și incluziv?

Întrebări/ subiecte de reflecție pentru Consiliile profesoriale tematice:

- Care sunt modurile în care sunt organizate și comunicate procesele de luare a deciziilor?
- Ce oportunități de dezbatere și participare activă la viața instituției au elevii/elevele, părinții și personalul?
- Ce valori stau la baza relațiilor dintre cadre didactice, elevi/eleve și părinți?
- În ce măsură școala cooperează cu alte organizații din comunitate/țară?
- Ce rol joacă elevii/elevele în proiectele de cooperare?
- Ce poate întreprinde școala pentru a spori implicarea elevilor/elevelor în proiectele de cooperare?

Întrebări/ subiecte de reflecție la comisia metodică:

- Ce valori stau la baza demersului didactic?
- Ce teorie a învățării utilizați pentru toți elevii/elevele?
- Ce fel de climat pentru învățare ați creat în clasă?
- În ce mod ați integrat evaluarea cu predarea și învățarea CCD?
- Cum încurajați elevii/elevele să participe activ la luarea deciziilor cu privire la propria învățare?
- Care este provocarea/dificultatea de bază în legătură cu învățarea CCD ?
- Asupra căror competențe profesionale îmi îndrept atenția în următoarea perioadă?

Responsabilitățile cadrului didactic și ale specialistului în lucrul de tineret în procesul de formare a competențelor pentru cultura democratică

Etapă	Rolul cadrului didactic	Rolul specialistului în lucrul de tineret
Proiectarea demersului didactic	<ul style="list-style-type: none"> - Să implice elevii/elevele, angajații/angajatele centrului de tineret și alți parteneri/partenere în proiectarea de lungă durată; - Să informeze toții elevii/ elevele despre conținutul planului de lungă durată pentru a le permite: <ul style="list-style-type: none"> • să ia decizii informate și asumate despre modalitatea de realizare a sarcinilor de învățare, de exemplu, la centru de tineret (i); • să identifice resursele personale și cele externe pentru realizarea sarcinilor de învățare (ii); • să planifice eficient procesul de învățare autonomă (iii). 	<ul style="list-style-type: none"> - Să identifice cele mai relevante programe și activități ale Centrului de tineret care pot contribui la dezvoltarea competențelor pentru cultura democratică; - Să participe la proiectarea de lungă durată și să includă activitățile comune în Planul anual de acțiuni al Centrului de tineret; - Să consulte/informeze tinerii/tinerele despre activitățile comune planificate; -Să pună la dispoziție resursele disponibile, inclusiv spațiile și echipamentele; - Să creeze un mediu prietenos, participativ, inclusiv în procesul de identificare a problemelor și de proiectare a activităților comune.
Realizarea demersului didactic	<ul style="list-style-type: none"> - Să faciliteze, împreună cu angajații centrului de tineret, demersul didactic pentru unitățile de conținut realizate în comun. - Să ofere spațiu pentru specialiștii invitați, relevanți pentru temele discutate (de exemplu: lucrători de tineret, reprezentanți ai ONG). - Să asigure un mediu educațional respectuos, incluziv și sigur de învățare de la egal la egal prin implicarea voluntarilor de la centrul de tineret sau alte organizații/ instituții. -Să încurajeze explorarea/ cartografierea continuă de către elevi/eleve a serviciilor din comunitate adresate adolescenților și tinerilor/tinerelor. 	<ul style="list-style-type: none"> - Să co-faciliteze activitățile comune, utilizând metodele de învățare nonformală; - Să ofere suport în realizarea activităților de învățare bazate pe proiect. - Să faciliteze implicarea voluntarilor din Centrul de tineret în realizarea activităților de învățare. - Să asigure conexiunea cu structurile neformale de tineret (consiliile locale ale tinerilor, senatele studentești, grupurile de inițiativă ale tinerilor/tinerelor) în cartografierea serviciilor comunitare pentru tineri/tinere, precum și în realizarea acțiunilor comune.
Evaluarea și înregistrare a rezultatelor învățării	<ul style="list-style-type: none"> - Să comunice lucrătorilor de tineret specificul evaluării demersului didactic la disciplină. - Să ia în considerare dovezile care demonstrează manifestarea descriptorilor de competență la disciplină, oferite de către angajații centrului de tineret. - Să reflecteze, împreună cu angajații/angajatele centrului de tineret, asupra competențelor achiziționate în procesele/ activitățile comune. 	<ul style="list-style-type: none"> - Să monitorizeze progresele înregistrate de tineri/tinere în cadrul activităților/ proceselor de învățare realizate. - Să aplice diferite instrumente de conștientizare de către tineri/tinere a competențelor dobândite în cadrul activității de tineret. - Să confirme prin documente, dacă este cazul, competențele dobândite de către tineri/tinere în cadrul activității de tineret (de exemplu, certificat de participare, carnet de voluntar, contract de voluntariat etc.).

